บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

1. รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาชนิดศึกษาภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive study) โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำวิจัยของนักวิชาการด้านสาธารณสุขใน 4 ด้าน คือ 1.) ด้านลักษณะประชากรและสังคม 2.) ด้านพื้นฐานทางจิตวิทยา 3.) ด้านความรู้เรื่องการวิจัย และ 4.) ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยของนักวิชาการด้านสาธารณสุข

2. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ นักวิชาการด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง จำนวน 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จำนวน 10 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขกิ่งอำเภอ จำนวน 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน จำนวน 9 แห่ง และสถานีอนามัย จำนวน 125 แห่ง ประกอบด้วยนักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 92 คน นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 11 คน นักวิชาการสุขาภิบาล จำนวน 11 คน นักวิชาการควบคุมโรค จำนวน 11 คน และนักวิชาการสุขศึกษา จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 129 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษาสูงสุด รายได้ ตำแหน่ง ระดับตำแหน่ง อายุราชการ ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน การได้รับการศึกษาเรื่องการวิจัย การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัย การเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ และการอ่านวารสารวิชาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ส่วนที่ 2 การทำวิจัย จำนวน 1 ข้อ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ โดยคำตอบมี 2 ตัวเลือก คือ ทำวิจัยและไม่ทำวิจัย พร้อมทั้งให้ระบุรายละเอียดการทำวิจัยในกรณีตอบว่าทำวิจัย เกณฑ์ที่ใช้แยกกลุ่มที่ทำวิจัยและกลุ่มที่ไม่ทำวิจัย คือ

2.1) กลุ่มที่ทำวิจัย คือ ผู้ที่มีชื่อเป็นผู้ทำวิจัยหรือมีชื่ออยู่ในคณะผู้ทำวิจัยในงานวิจัยหรือผลงานวิชาการที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ได้แก่ กำหนดปัญหา สร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานผลการศึกษา อย่างน้อย 1 เรื่อง ภายในปีงบประมาณ 2542 จนถึงเดือนพฤษภาคม 2545 โดยไม่นับรวมการทำวิจัยเพื่อการศึกษาในระหว่างการศึกษา

2.2) กลุ่มที่ไม่ทำวิจัย คือ ผู้ที่ไม่ได้ทำวิจัยหรือผลงานวิชาการที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ภายในปีงบประมาณ 2542 จนถึงเดือน พฤษภาคม 2545

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านพื้นฐานทางจิตวิทยา ประกอบด้วย

3.1) ทัศนคติต่อการวิจัย จำนวน 11 ข้อ โดยมีข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก จำนวน 6 ข้อ (ข้อ 1, 3, 4, 5, 7, 8) และข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ จำนวน 5 ข้อ (ข้อ 2, 6, 9, 10, 11) โดยมีตัวเลือกแบ่งออกเป็น 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.2) แรงจูงใจในการทำวิจัย จำนวน 14 ข้อ โดยมีคำถามที่มีความหมายด้านบวก จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 1, 2, 4, 5, 7, 10, 13, 14) และคำถามที่มีความหมายด้านลบ จำนวน 6 ข้อ (ข้อ 3, 6, 8, 9, 11, 12) โดยมีตัวเลือกแบ่งออกเป็น 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การให้คะแนนในตัวแปรส่วนที่ 3.1 และ 3.2 ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายเชิงบวก

ตัวเลือก	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

ข้อความที่มีความหมายเชิงลบ

ตัวเลือก	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

คะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม**ทัศนคติต่อการวิจัย** จำนวน 11 ข้อ นำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ แต่ละข้อได้คะแนน 1 – 5 คะแนน คำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์เป็นคะแนนรวมในแต่ละคน โดยใช้การอิงกลุ่มแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีทัศนคติทางบวก หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของทั้งหมด

กลุ่มที่มีทัศนคติทางลบ หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ยของทั้งหมด

คะแนนรวมที่ได้จากแบบสอบถาม**แรงจูงใจในการทำวิจัย** จำนวน 14 ข้อ นำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ แต่ละข้อได้คะแนน 1 – 5 คะแนน คำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์เป็นคะแนนรวมของแต่ละคน โดยใช้การอิงกลุ่มแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีแรงจูงใจทางบวก หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของทั้งหมด

กลุ่มที่มีแรงจูงใจทางลบ หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ยของทั้งหมด

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านความรู้เรื่องการวิจัย จำนวน 12 ข้อ โดยแต่ละข้อมีคำตอบ 3 ตัวเลือก แต่มีคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว เกณฑ์การให้คะแนนคือ ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน คะแนนที่ได้นำมาวิเคราะห์รายข้อ คำนวณหาร้อยละ และนำมาวิเคราะห์เป็นคะแนนรวมของแต่ละคน คำนวณหาร้อยละ คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการจัดกลุ่มใช้การอิงเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ อุษาวดี จันทรสนธิ, 2534) ดังนี้

กลุ่มที่มีระดับความรู้ดีมาก หมายถึง กลุ่มที่ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 90 – 100 ของคะแนนเดิม (ตั้งแต่ 11 คะแนนขึ้นไป)

กลุ่มที่มีระดับความรู้ดี หมายถึง กลุ่มที่ได้คะแนนระหว่างร้อยละ 80 - 89 ของคะแนนเดิม (10 คะแนน)

กลุ่มที่มีระดับความรู้ปานกลาง หมายถึง กลุ่มที่ได้คะแนนระหว่างร้อยละ 70 – 79 ของคะแนนเดิม (9 คะแนน)

กลุ่มที่มีระดับความรู้พอใช้ หมายถึง กลุ่มที่ได้คะแนนระหว่างร้อยละ 60 - 69 ของคะแนนเดิม (8 คะแนน)

กลุ่มที่มีระดับความรู้ต้องปรับปรุง หมายถึง กลุ่มที่ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเดิม (ตั้งแต่ 7 คะแนนลงไป)

ส่วนที่ 5 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการทำวิจัย จำนวน 21 ข้อ ดังนี้

5.1) ความพร้อมของหน่วยงานที่เอื้อต่อการวิจัย จำนวน 6 ข้อ

5.2) การเห็นความสำคัญของการวิจัยของผู้บริหาร จำนวน 5 ข้อ

5.3) การสนับสนุนด้านการวิจัยของหน่วยงาน จำนวน 10 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนในตัวแปรส่วนที่ 5.1, 5.2 และ 5.3 คือ

ตัวเลือก	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

คะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม**ความพร้อมของหน่วยงานที่เอื้อต่อการวิจัย** จำนวน 6 ข้อ แต่ละข้อได้คะแนน 1 – 5 คะแนน นำมาวิเคราะห์รายข้อ คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์คะแนนรวมของแต่ละคน คำนวณหาร้อยละ คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการจัดกลุ่มใช้การอิงกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีระดับความพร้อมของหน่วยงานมาก หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานขึ้นไป ($> \overline{X} + S.D.$)

กลุ่มที่มีระดับความพร้อมของหน่วยงานปานกลาง หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงตั้งแต่ค่าคะแนนเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จนถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยบวก

ด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\overline{X}$ - S.D - $\overline{X}$ + S.D.)

กลุ่มที่มีระดับความพร้อมของหน่วยงานน้อย หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานลงมา ($< \overline{X} - S.D.$)

คะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม**การเห็นความสำคัญของการวิจัยของผู้บริหาร** จำนวน 5 ข้อ แต่ละข้อได้คะแนน 1 – 5 คะแนน นำมาวิเคราะห์รายข้อ คำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์คะแนนรวมของแต่ละคน คำนวณหาร้อยละ คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการจัดกลุ่มใช้การอิงกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีระดับการเห็นความสำคัญมาก หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานขึ้นไป ($> \overline{X} + S.D.$)

กลุ่มที่มีระดับการเห็นความสำคัญปานกลาง หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงตั้งแต่ค่าคะแนนเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จนถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\overline{X}$ - S.D - $\overline{X}$ + S.D.)

กลุ่มที่มีระดับการเห็นความสำคัญน้อย หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานลงมา ($< \overline{X} - S.D.$)

คะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม**การสนับสนุนด้านการวิจัยของหน่วยงาน** จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อได้คะแนน 1 – 5 คะแนน นำมาวิเคราะห์คะแนนรายข้อ คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์คะแนนรวมของแต่ละคน คำนวณหาร้อยละ คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการจัดกลุ่มใช้การอิงกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีระดับการสนับสนุนมาก หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานขึ้นไป ($> \overline{X} + S.D.$)

กลุ่มที่มีระดับการสนับสนุนปานกลาง หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงตั้งแต่ค่าคะแนนเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จนถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\overline{X}$ - S.D - $\overline{X}$ + S.D.)

กลุ่มที่มีระดับการสนับสนุนน้อย หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในช่วงค่าคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานลงมา ($< \overline{X} - S.D.$)

ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค ความต้องการสิ่งสนับสนุนในการทำวิจัยและข้อเสนอแนะ มีจำนวน 4 ข้อ ดังนี้

6.1) แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัย โดยให้ทำเครื่องหมาย

ถูก (/) หน้าข้อความที่เห็นด้วย และเครื่องหมาย (X) หน้าข้อความที่ไม่เห็นด้วย

6.2) แบบสอบถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบระบุปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ นอกเหนือจากข้อ 6.1

6.3) แบบสอบถามความต้องการสิ่งสนับสนุนสำหรับการทำวิจัย โดยแต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก คือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่ต้องการ

6.4) แบบสอบถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบระบุข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำวิจัยของนักวิชาการด้านสาธารณสุข

4. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

4.1 การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามเสนออาจารย์คณะแพทยศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความคลอบคลุมของเนื้อหา หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามคำแนะนำ

4.2 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับ นักวิชาการด้านสาธารณสุขในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน เพื่อนำมาปรับปรุงในด้านความเหมาะสมของภาษาและการใช้คำถาม

5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

5.1 ผู้ศึกษาทำการแจกแบบสอบถาม พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาและรายละเอียดของแบบสอบถามให้กับนักวิชาการด้านสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขกิ่งอำเภอและโรงพยาบาลชุมชนด้วยตนเอง สำหรับนักวิชาการด้านสาธารณสุขในสถานีอนามัยผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามผ่านสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและสำนักงานสาธารณสุขกิ่งอำเภอนั้นๆ และให้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 1 สัปดาห์

5.2 ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนจากหน่วยงานต่างๆ ด้วยตัวเอง ยกเว้นในสถานีอนามัย ผู้ศึกษาขอความร่วมมือจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและสำนักงานสาธารณสุข

กิ่งอำเภอนั้นๆ เป็นผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถามแทน พร้อมกันนี้ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ที่ยังไม่ตอบแบบสอบถามหรือตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS for windows) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรและสังคม และข้อมูลการทำวิจัยโดยใช้สถิติพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ข้อมูลทัศนคติต่อการวิจัย แรงจูงใจในการวิจัย ความรู้เรื่องการวิจัยและสิ่งแวดล้อมในการวิจัย นำมาแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับการทำวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์หาค่าไคสแควร์ (chi-square) และสถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจีสติค (logistic regression analysis) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

7. สถานที่ดำเนินการศึกษา

หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ได้แก่

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	จำนวน	1	แห่ง
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	จำนวน	10	แห่ง
สำนักงานสาธารณสุขกิ่งอำเภอ	จำนวน	1	แห่ง
โรงพยาบาลชุมชน	จำนวน	9	แห่ง
สถานีอนามัย	จำนวน	125	แห่ง